

2006-2007.
Bijlage raadsverslag.
Nummer 208.

Procedurevoorstel gemeentelijke cultuurnota 2009-2012

Groningen, 19 maart 2007.

Aan de Raad,

Sinds 1988 is het gebruik het cultuurbeleid van de gemeente Groningen te formuleren in beleidsnota's met een looptijd van vier jaren. Het maken van een meerjarige nota dient inmiddels een aantal doelen:

- Er kan een politiek debat gevoerd worden over doelstellingen van het cultuurbeleid (bij de discussienotitie), los van discussies over subsidiehoogte aan specifieke instellingen. Een dergelijk debat vergroot het draagvlak voor het cultuurbeleid in de stad.
- Er wordt een meerjarenbeleid gevoerd, waardoor sprake is van een consequente beleidslijn in plaats van incidentele afwegingen. Dit maakt het neerleggen van een politiek-bestuurlijke visie op het beleidsterrein die dient als appél aan het cultuurveld mogelijk. Tevens geeft het instellingen meerjarige duidelijkheid over de subsidiehoogte, zodat zij aan lange termijn planning toekomen.
- De besteding van de middelen binnen het volledige cultuurveld kan eens in de vier jaren integraal worden afgewogen. Daarbij bestaat de mogelijkheid de subsidierelatie met instellingen die niet langer artistiek-inhoudelijk presteren te beëindigen en nieuwe interessante initiatieven te honoreren.
- De nota is het instrument voor afstemming van het gemeentelijk beleid met het rijk en de provincie.
- De nota vormt de grondslag voor toe- en afwijzingsgronden van subsidie-aanvragen. Tevens biedt de nota het kader om subsidievoorwaarden op te stellen.

Het formuleren van een cultuurnota is een proces, waarbij veel partijen zijn betrokken. De afstemming met het beleid van rijk en provincie is hierin een belangrijk punt. Uiteraard is uw raad op verschillende momenten ook bij de gedachtenontwikkeling en besluitvorming betrokken. Dat maakt dat het proces een strakke planning kent. Daarom leggen wij u nu reeds voorstellen voor de procedure voor. U wordt gevraagd hierbij een besluit te nemen over een inspraakprocedure. Tevens willen wij u alvast een inkijk geven in de afstemmingsproblematiek met rijk en provincie, omdat de procedure, zoals die tot nu toe werd gevolgd, zal veranderen.

1. Stappenplan voor een gemeentelijke cultuurnota

De gemeentelijke cultuurnota komt tot stand in zes fasen:

1. Discussienotitie: in deze notitie leggen wij een politiek-bestuurlijke visie neer op het beleidsterrein cultuur. In deze visie formuleren wij onze inzet voor het stedelijk cultuurbeleid. We bepalen de doelstellingen van het cultuurbeleid voor de komende periode en schetsen de gewenste culturele infrastructuur in onze stad om die doelen te verwezenlijken. Deze visie zullen wij aan uw raad

ter besluitvorming voorleggen. Wij stellen u voor de discussienotitie voor de raadsvergadering van juni 2007 te agenderen.

2. Beleidsplannen van cultuurinstellingen: in hun meerjarig beleidsplan geven de cultuurinstellingen aan, welke positie zij binnen het door ons geschetste beleid willen innemen. De plannen moeten voor 1 november 2007 bij ons zijn ingediend.
3. Artistieke toets: De Kunstraad Groningen zal ons naar aanleiding van de ingediende plannen een artistiek-inhoudelijk advies geven. Het gaat daarbij om een toets op de inhoudelijke kwaliteit van de beleidsplannen gerelateerd aan onze beleidsdoelen. Daarnaast vormt de Kunstraad zich een oordeel over de organisatorische opzet van de plannen, zodat wij niet worden geconfronteerd met onuitvoerbaar voorstellen. Ook geeft de Kunstraad een oordeel over de noodzaak tot meerjarige subsidie van de ingediende plannen, zodat wij middelen niet onnodig vastleggen.
4. Concept-cultuurnota: in de conceptnota geven wij een uitwerking van de doelstellingen uit de discussienotitie. Daarbij geven wij onze voorgenomen beslissingen ten aanzien van de ingediende beleidsplannen aan. Wij streven er naar de conceptnota in juni 2008 te publiceren en zullen deze dan ter kennis brengen van uw raad.
5. Inspraakperiode: op basis van de concept-nota kunnen burgers en culturele instellingen hun visie geven over het voorgenomen beleid.
6. Nota van aanbidding: In oktober 2008 zullen wij u een nota van aanbidding sturen, waarin wij u een voorstel doen omtrent het gemeentelijk commentaar op de inspraakreacties. Tevens nemen wij in de nota van aanbidding de consequenties op die voortvloeien uit de afstemming van ons beleid met rijk en provincie (zie hieronder). Wij stellen u voor de nota van aanbidding te behandelen in de raadsvergadering van november 2008. Daarmee vindt vaststelling van het nieuwe cultuurbeleid plaats vóór de ingangsdatum van het beleid op 1 januari 2009.

Het stappenplan vormt het uitvloeisel van het samenspel tussen overheid en veld dat noodzakelijk is om een goed cultuurbeleid te kunnen voeren. Ons college is aan zet voor het formuleren van uitgangspunten en concrete beleidsvoorstellen. Het veld is aan zet bij het formuleren van beleidsplannen en gedurende de inspraakperiode. De artistiek-inhoudelijke toets van de beleidsplannen wordt door een onafhankelijk adviesorgaan gedaan, zoals gebruikelijk in het Nederlandse cultuurbeleid. Uiteraard is het samenspel tussen gemeente en veld veel subtieler dan hier in kort bestek wordt geschetst. Zo anticiperen wij in onze voorstellen reeds op de signalen die wij regulier van het veld ontvangen in bestuurlijke overleggen en andere contacten. Tevens baseren wij onze voorstellen op de evaluatie van het cultuurbeleid tot nu toe.

Wij kunnen ons voorstellen dat uw raad behoefte heeft om zich nader op het cultuurbeleid van onze gemeente te oriënteren. Indien u dat wenselijk vindt, kunnen wij een informatiebijeenkomst organiseren over het huidige beleid. In onze beleving is een dergelijke oriëntatie het meest zinvol in een vroeg stadium voorafgaande aan de vaststelling van de discussienotitie, dus in het voorjaar van 2007.

2. Inspraakprocedure

Tot nu toe is bij de vaststelling van de gemeentelijke cultuurnota altijd een inspraakperiode in acht genomen. Wij vonden het belangrijk om kennis te nemen van de meningen in het veld en verder was het verplicht op grond van de Inspraakverordening. Deze verordening is in 2005 aangepast, zodat er geen verplichting meer bestaat, tenzij inspraak wettelijk is voorgeschreven. Wij vinden het nog steeds raadzaam om kennis te nemen van meningen en draagvlak in het veld en stellen u voor om de aanstaande cultuurnota aan inspraak te onderwerpen.

Bevoegdheid tot vrijgeven voor inspraak

In het licht van het dualisme – de Inspraakverordening is daarmee in 2005 in lijn gebracht – is uw raad bevoegd om inspraak (conform art. 2, lid 1 van de verordening) te verlenen bij de voorbereiding van de gemeentelijke cultuurnota: de cultuurnota is immers een kadernota en uw raad is volgens het systeem van de Gemeentewet bevoegd te besluiten over zo'n kadernota.

Delegatie

Nu al is te voorzien, dat de perioden voor inspraak en vervolgens besluitvorming onder druk komen te staan. Wij stellen u dan ook voor om uw bevoegdheid tot het verlenen van inspraak deels aan ons te delegeren. Dit houdt in, dat wij de inspraakprocedure vaststellen en de concept cultuurnota voor inspraak vrijgeven (zie art. 5, lid 1 Inspraakverordening). Uw raad houdt dan de bevoegdheid om het eindverslag van de inspraak vast te stellen. De motieven om te delegeren zijn de volgende:

- Het is niet mogelijk de inspraak eerder te starten omdat wij voor het opstellen van de concept-nota advies ontvangen van de Kunstraad Groningen. Het opstellen van een dergelijk advies vraagt enige maanden tijd. Ook willen wij de culturele instellingen een reële termijn bieden voor het formuleren van hun beleidsplan.
- De afstemming met het rijksbeleid gaat met name om co-financiering van culturele instellingen in onze stad. Daar waar extra co-financiering aan instellingen aan de orde is, doen wij reeds in de concept-nota een voorstel voor financiering aan instellingen.
- De geplande inspraakperiode van 4 weken is al krap voor een dergelijke nota: doorgaans wordt 6 weken aangehouden buiten schoolvakanties.
- Uw raad wordt in een vroeg stadium betrokken bij de inhoudelijke hoofdlijnen van de concept-nota: u stelt de discussienota vast in het voorjaar 2007.
- Uw raad houdt het finale oordeel over de resultaten van de inspraak en u stelt uiteindelijk de cultuurnota vast.
- Volgens de huidige planning kunnen het eindverslag van de inspraak en de concept-cultuurnota in november 2008 door uw raad behandeld worden, zodat er dan nog tijd overschiet om het voorstel zonodig bij te stellen en aangepast vast te stellen in de decembervergadering van uw raad en te publiceren vóór 1 januari 2009.

Inspraakproces

Om in de beperkte inspraakperiode zoveel mogelijk reacties binnen te krijgen, stellen wij ons voor gelegenheid te geven voor zowel mondelinge als schriftelijke reacties. In het voorgaande zijn we reeds van een dergelijke inspraakperiode uitgegaan.

Indien uw raad besluit tot delegatie, kunnen wij gelijktijdig met het vaststellen van de discussienotitie de inspraakprocedure bepalen en deze publiceren. Vanwege het tijdstip rond de zomervakantie zullen wij niet alleen op de gebruikelijke wijze publiceren (publicatie in de Gezinsbode en op de gemeentelijke website). Wij zullen daarnaast alle indieners van een meerjarig beleidsplan een conceptnota toesturen met een toelichting op de inspraakprocedure.

Vervolgens zullen wij de inspraakreacties verzamelen en er commentaar op geven. Wij zullen u bij de Nota van Aanbieding een voorstel voor de gemeentelijke reactie op de inspraakreacties voorleggen. Uw raad stelt tenslotte het eindverslag van de inspraak vast samen met de concept-cultuurnota en de wijzigingen naar aanleiding van de inspraak en het rijksbeleid.

Wij zullen na het raadsbesluit over inspraakverslag en nota van aanbieding nog eindredactie op de tekst van de cultuurnota plegen, waarin wij de wijzigingen die voortvloeien uit inspraak, rijksbeleid en eventuele moties en amendementen, die in uw raad zijn aangenomen, verwerken. Zo is er één document beschikbaar, waarin het gemeentelijk cultuurbeleid wordt verwoord.

3. Afstemming met rijk en provincie

Het afstemmen van het cultuurbeleid van de gemeente op dat van rijk en provincie is alleen al noodzakelijk omdat wij gezamenlijk instellingen subsidiëren. Daarbij bestaat er sinds de jaren '80 een globale verdeling van verantwoordelijkheden:

- Het rijk subsidieert een landelijke gespreide productie-infrastructuur. Het gaat dan om productionele voorzieningen op het gebied van podiumkunsten (orkesten, toneelgezelschappen en dansgezelschappen) en van de beeldende kunsten. Daarnaast financiert het rijk enkele landelijk opererende fondsen voor productie en afname van podium- een beeldende kunst

(projectfinanciering) en internationale samenwerking. Tot slot wordt via programma-afspraken tussen rijk en lagere overheden beleid op het gebied van cultuureducatie, beeldende kunst en vormgeving en culturele diversiteit ontwikkeld.

- De provincies hebben vooral stelseltaken op het gebied van cultuur. Men financiert regionale samenwerking tussen instellingen, de ondersteuningsstructuur voor amateurkunsten en productontwikkeling binnen het bibliotheekveld. Ook is de provincie actief op het gebied van regionale cultuur en erfgoed. Tot slot zijn de provincies de eerstverantwoordelijke overheidslaag voor de productie van jeugd- en jongerentheater.
- De gemeenten zijn verantwoordelijk voor afname. Dat wil zeggen dat gemeenten podia voor beeldende en podiumkunst financieren (zowel onderhoud van de gebouwen als programmering). Daarnaast is een aantal gemeenten als standplaats van door het rijk gefinancierde productievoorzieningen verantwoordelijk voor de huisvesting en instandhouding van dergelijke instellingen. Deze gemeenten kiezen er tevens voor verantwoordelijkheid te nemen voor productie van kunst omdat deze steden gekenmerkt worden door een opeenstapeling van culturele initiatieven die soms lokaal maar meestal regionaal of nationaal opereren. Groningen behoort tot deze categorie. Tot slot zijn de gemeenten de opdrachtgevers voor de bibliotheekvoorziening.

Hoewel inmiddels de scherpste kantjes van deze indeling af zijn en in de praktijk de verantwoordelijkheden voor productie, distributie en afname diffuser zijn verdeeld, vormt deze indeling nog steeds de basis voor de afstemming van het cultuurbeleid. Deze afstemming spitst zich met name toe op de financiering van de podiumgezelschappen. De afstemming ‘landt’ in bestuurlijke afspraken tussen rijk, provincies en gemeenten die in de zogenaamde cultuurconvenanten worden vastgelegd. Wij sluiten samen met de gemeente Leeuwarden en de provincies Groningen, Drenthe en Friesland met het rijk het cultuurconvenant Noord-Nederland in de zomer van 2008. Het convenant wordt gepubliceerd bij de rijkscultuurnota op prinsjesdag 2008.

In de komende ronde zal dit systeem op twee punten gewijzigd worden:

1. Door het groeiende aantal instellingen dat via het Ministerie van OCW rechtstreeks wordt gefinancierd, is het systeem ‘dichtgeslibd’. Het rijk zal daarom een groot aantal subsidie-relaties onderbrengen bij de landelijke cultuurfondsen. Op dit moment is nog onduidelijk wat dit voor de Groningse instellingen betekent.
2. Het rijk maakt een splitsing tussen de cultuurnota en het subsidieplan. In de cultuurnota worden de doelen en hoofdlijnen van het cultuurbeleid van het rijk vastgelegd. Pas na afronding van dit proces start de procedure voor een vierjaarlijks subsidieplan. Instellingen kunnen in dat plan inschrijven op de doelstellingen van de overheid. Cultuurnota’s kunnen in de toekomst met een ander ritme gemaakt gaan worden, het subsidieplan blijft vierjaarlijks.

Over deze wijzigingen voegen wij een bijlage bij dit raadsvoorstel. Belangrijkste consequentie van de wijzigingen is dat op dit moment niet duidelijk is, welke instellingen (of functies die instellingen verzorgen) in de basisinfrastructuur zullen vallen en welke niet en dus door het rijk of de fondsen gefinancierd zullen worden. Daarover komt in het voorjaar van 2007 meer duidelijkheid. Wij stellen voor dat wij onze uitgangspunten voor het cultuurbeleid pas uitbrengen, nadat deze informatie beschikbaar is. Dat betekent dat wij u voorstellen de discussienotitie voor juni 2007 te agenderen.

4. Besluit

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor te besluiten:

1. te zijner tijd inspraak te verlenen op de concept-cultuurnota wanneer deze juni 2008 zal verschijnen (conform artikel 2, lid 1 gemeentelijke inspraakverordening);
2. de bevoegdheid voor het vaststellen van de inspraakprocedure en het vaststellen van het object van inspraak te delegeren aan burgemeester en wethouders (conform artikel 5, lid 1 gemeentelijke inspraakverordening).

Burgemeester en wethouders van Groningen,

De burgemeester,

De secretaris,

Bijlagen

- Overzicht ontwikkelingen in het rijkscultuurbeleid
- Schematische planning rijkscultuurnota en gemeentelijke cultuurnota

Bijlage: Overzicht ontwikkelingen in het rijkscultuurbeleid

1. Inleiding

Met deze notitie informeren wij u over een aantal geplande veranderingen in de structuur van het cultuurbeleid van het Rijk. Aan de hand van een schets van deze veranderingen benoemen wij een aantal aandachtspunten voor het cultuurbeleid van de gemeente. Bij deze notitie treft u tevens de meest actuele planning aan van het proces naar de vaststelling van de nieuwe gemeentelijke Cultuurnota 2009-2012. Deze planning anticipeert op de ‘herijking van de landelijke cultuurnotasytematiek’.

2. De huidige Cultuurnotasytematiek van het Rijk.

Sinds 1988 maakt het Rijk voor de vastlegging van het landelijke cultuurbeleid gebruik van de zogenaamde cultuurnotasytematiek. In een vierjaarlijkse cultuurnota van het Rijk worden zowel de beleidsmatige prioriteiten als alle subsidiebeslissingen ten aanzien van instellingen opgenomen. De landelijke cultuurnota is daarmee zowel een beleidsnota als een subsidieplan. De Raad voor Cultuur speelt in de systematiek op dit moment een centrale rol. De artistiek inhoudelijke adviezen van de Raad zijn over het algemeen doorslaggevend voor de vraag of een instelling voor vier jaar ondersteuning van het Ministerie krijgt.

Op dit moment ontvangen 13 stad Groninger instellingen binnen de landelijke cultuurnota meerjarige ondersteuning (Gallili Dance, Het Noord Nederlands Toneel, Het Noord Nederlands Orkest, Grand Theatre, Prime, Doe Maar Dicht Maar, Jonge Harten, Jungle Warriors, De Citadel, Noorderslag/Eurosonic, Nooderzon en Noorderlicht). Daarnaast hebben de drie Noordelijke provincies en de steden Groningen en Leeuwarden een convenant met het Rijk gesloten waarin een aantal aanvullende investeringen in de Noordelijke culturele infrastructuur zijn afgesproken. Tevens bestaan afspraken tussen de stad en het Rijk over deelname aan programma's als het Actieplan Cultuurbereik en de Geldstroom Beeldende Kunst.

Hoewel de voordelen van de integrale afweging op één moment van alle noodzakelijke beleids- en subsidiebeslissingen door alle partijen erkend worden, zijn in de loop der jaren forse knelpunten in de uitvoering ontstaan. De belangrijkste daarvan zijn:

- De procedures rond vaststelling en beheer van subsidies leidden tot veel bureaucratie op het ministerie en bij de Raad voor Cultuur. Het sterk gestegen aantal aanvragen van instellingen (in 2004 werden meer dan 800 beleidsplannen ingediend) leidde tot overbelasting van de Raad voor Cultuur en onoverkomelijke logistieke problemen.
- Het politiek debat in de Tweede Kamer over het cultuurbeleid zelf vervlakte steeds meer en verwerd tot een vierjaarlijkse lobby-strijd rond de subsidie van individuele instellingen.
- Hoewel het systeem de bedoeling had de doorstroming van instellingen te bevorderen gebeurde het tegenovergestelde. Vooral in de podiumkunsten slibde de afgelopen acht jaar het systeem dicht. In de praktijk kwamen er alleen instellingen in de cultuurnota bij en vielen er niet of nauwelijks instellingen af. De systematiek leek de gevestigde instellingen te veel te beschermen.

3. De voorgestelde veranderingen in de nota ‘Verschil maken’.

Oud staatssecretaris Van der Laan van Cultuur bracht in het najaar van 2005 de contourennota ‘Verschil maken’ uit. Zij wilde de in haar ogen ‘ontzielde’ cultuurnotaprocedure herijken. Nadat een bespreking in de kamer eind 2005 steun gaf aan haar koers, beschreef zij in juni van dit jaar in een

brief aan de kamer een eerste verdere uitwerking van haar voorstellen.

Het kabinet acht het van groot belang dat de cultuur in Nederland een steviger plek krijgt op de politieke agenda. De bedoeling van de voorstellen in ‘Verschil maken’ is het dan ook om meer nadruk te leggen op het politieke debat en de politieke keuzen. De cultuurnota zelf wordt daarom losgemaakt van de besluiten over subsidies aan instellingen en makers. De cultuurnota van het Rijk wordt bestemd voor de vaststelling van de beleidsmatige prioriteiten, en de vertaling daarvan in programma’s en de verdeling van middelen over sectoren en thema’s. De nota is gekoppeld aan de zittingsperiode van een kabinet en bevat het kader aan de hand waarvan de aanvragen van instellingen worden beoordeeld. De aanvraagprocedure voor instellingen behoudt daarentegen wel een vast vierjaarlijks ritme. Voor de toekenning van de subsidies zelf maakt het Ministerie een apart subsidieplan.

Belangrijk is dat in de plannen niet langer dezelfde procedure op alle culturele instellingen zal worden toegepast. Nu is de keuze voor instellingen ofwel het aanvragen van de projectmatige ondersteuning bij de Fondsen, ofwel een aanvraag indienen voor de Cultuurnota van het Rijk. In plaats daarvan komt een breed palet aan passende regelingen dat past bij de aard van de artistieke activiteiten. Onnodige administratieve/beleidsmatige lasten wil men hierdoor voorkomen en de politieke discussie beperken tot instellingen waarbij ook beleidsmatige overwegingen een rol spelen.

Basisinfrastructuur

Het Rijk blijft in de plannen verantwoordelijk voor de ‘basisinfrastructuur’. Hieronder verstaat zij ‘in ieder geval’ een aantal producerende instellingen in de podiumkunsten (waaronder de symfonieorkesten, de twee grote operavoorzieningen, een aantal regionale gespreide producenten in dans en theater) en de instellingen die zich richten op vernieuwing en ontwikkeling van jong talent en jong publiek zoals jeugdtheater, productiehuisen, werkplaatsen en een aantal internationale festivals. Ook vindt zij de programmasubsidies, de subsidies aan de fondsen en het beheer van de rijkscollecties een rechtstreekse verantwoordelijkheid voor het Ministerie van OCW.

Voor subsidieverlening aan cultuurinstellingen waarin andere overheden financieel deelnemen, houdt het rijk directe verantwoordelijkheid om daarover met andere overheden bestuurlijk overleg te kunnen voeren. Elke bewindspersoon stelt opnieuw vast wat er gerekend wordt tot directe verantwoordelijkheid van de Minister en wat tot het werkkterrein van de fondsen behoort. Aan instellingen worden hoge eisen gesteld, ook ten aanzien van ‘cultural governance’ (kwaliteit van bestuur en bedrijfsvoering). Naast rijkssubsidie is de verwerving van andere inkomsten een voorwaarde.

Minister Van der Hoeven heeft, in het besef dat deze discussie in het culturele veld en bij de lagere overheden gevoelig ligt, nog geen volledige duidelijkheid over de invulling van de nieuwe basisinfrastructuur van het Rijk gegeven. Zij heeft de Raad voor Cultuur om een advies gevraagd waarin preciezer wordt bepaald welke instellingen in de toekomst precies tot de basisinfrastructuur gerekend zullen worden. Dit advies zal rond 1 maart 2007 beschikbaar zijn. Naar verwachting zullen in het advies niet de namen van instellingen worden genoemd die in de basisinfrastructuur vallen maar de functies die instellingen binnen de infrastructuur moeten vervullen. Inmiddels hebben de noordelijke overheden en culturele instellingen – op uitnodiging van de Raad voor Cultuur – met leden van de raad over dit thema gesproken. Daarbij is naar voren gebracht dat het Noorden zich kenmerkt door een complete maar ijle infrastructuur waardoor vanuit landelijk perspectief gezien relatief kleine instellingen een groot aantal verschillende functies vervullen. Het verdelen van die functies tussen Ministerie en Fondsen kan voor de instellingen een onwerkbaar situatie opleveren. Daarnaast is gewezen op de sterke geneigdheid tot samenwerking tussen instellingen in het Noorden en het feit dat hoewel de instellingen zich ‘in de regio’ bevinden, zij niet slechts ‘van regionaal belang’ zijn. Wij hoeven slechts naar de internationale contacten en programmering van bijvoorbeeld de Stadsschouwburg en Oosterpoort, Noorderlicht, Noorderzon, Noorderslag en Grand Theatre te kijken om te beseffen dat deze instellingen aanbod genereren dat op nationale schaal een eigenstandige functie heeft. Tot slot is aangegeven dat het Noorden een productionele voorziening op het gebied van

beeldende kunsten en vormgeving ontbeert maar dat er met initiatieven als Pavlov Media en NP3 wel kandidaten zijn voor deze functie in het Noorden.

Naast exploitatiesubsidies verstrekt het ministerie in de voorstellen programmasubsidies op grond van specifieke beleidsdoelen (educatie, culturele diversiteit, cultuur en economie). Culturele instellingen kunnen daarop 'intekenen'. Deze programma's kunnen samen met andere partijen (andere departementen, gemeenten en provincies, private fondsen, bedrijven) worden opgezet en gefinancierd. Deze programma's vallen rechtstreeks onder de ministeriële verantwoordelijkheid

Instellingen die zodanig met elkaar verbonden zijn waardoor ze alleen in onderlinge samenhang goed te beoordelen, worden getoetst via een periodieke visitatie. De subsidie van deze instellingen wordt eens per vier jaar vastgesteld. Het gaat om de sectorinstituten, symfonieorkesten, de twee landelijke operavoorzieningen en tenslotte de rijksmusea.

De Fondsen en de Raad voor Cultuur

Een groot aantal kleine initiatieven in de podiumkunsten – zo'n 100 tot 150 – zal voortaan via de landelijke fondsen (in de podiumkunsten: het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten en het Fonds voor de Podiumprogrammering en Marketing) subsidies ontvangen. De financiële middelen hiervoor worden naar de fondsen overgeheveld: het gaat om ca. 10% van het budget voor de podiumkunsten. Het omvat in ieder geval de subsidies aan podia en regionale festivals, waarbij de rol van het rijk in principe beperkt is tot een aanvulling op de bijdragen van provincies en gemeenten.

De landelijke fondsen kunnen een brede variatie aan subsidies verstrekken: van persoonsgerichte beurzen tot meerjarige subsidies tot maximaal vier jaar. Aanvraagrondes zijn meerdere malen per jaar. Er bestaan in dat geval minder voorwaarden aan een subsidie dan bij subsidiëring door het ministerie. Daar waar het nog niet het geval is, wordt ingezet op vereenvoudiging van de aanvraagprocedure, werkwijze en regelingen van de fondsen

Om talent en vernieuwing meer ruimte te geven wil OCW daarnaast de zogenaamde 'productiehuizen' (in de stad Groningen is het Grand Theatre een al door het Rijk ondersteund productiehuis voor theater en dans) een steviger positie geven, zowel in podiumkunsten als in de beeldende kunst. Samen met andere overheden wil OCW de positie van deze instellingen versterken: ze beschikken straks over een eigen budget en worden zodanig gesubsidieerd dat kunstenaars ze ook zonder eigen geld ze kunnen bereiken.

De artistieke leiding is in handen van gezaghebbende personen met een duidelijke artistieke visie. Het gaat om tijdelijke functies. Ook bij fondsen dient er naast adviescommissies meer ruimte te komen voor eigenzinnige keuzen door bijvoorbeeld intendanten aan te stellen.

Door het toekennen van vierjarige projectsubsidies verandert de rol van de rijksfondsen. De aandacht voor hun functioneren zal toenemen. De ministeriële verantwoordelijkheid blijft voor de zelfstandige bestuursorganen die de Fondsen zijn, belangrijk. De cultuurnota neemt daarbij een belangrijke plaats in: de fondsen zullen meer dan nu het geval is op bovensectorale prioriteiten als regionale spreiding moeten kunnen worden aangestuurd.

Ook de verhouding tussen de Raad voor Cultuur en het Ministerie verandert. Er komt binnen de Raad een scherpere organisatiescheiding tussen strategisch advies (lange termijn) en advisering over het functioneren van instellingen en het toekennen van subsidies. Een compacte .bovensectorale, raad van 7 tot 9 mensen zal adviezen geven over strategische vraagstukken. Het kabinet wil in de toekomst leden in de raad die in staat zijn het cultuurbeleid te bezien in relatie tot bredere maatschappelijke

ontwikkelingen in plaats van overwegend sectorale. De prioriteiten die de raad in haar analyses beschrijft, zullen altijd in het licht van het beschikbare middelen afgewogen zijn.

Relatie met gemeentes en provincies.

Nu de cultuurnota van het Rijk een andere positie krijgt en wordt losgemaakt van de subsidiebesluiten, zal het overleg met andere overheden (de afspraken die daarbij gemaakt worden) van karakter veranderen. Het Rijk wil een onderscheid maken tussen afspraken over de hoofdlijnen van het beleid, en de uitvoering van programma's en subsidies en de inhoudelijke afstemming met IPO en VNG over de kabinetsvoornemens over de hoofdlijnen van de cultuurnota.

Voorafgaand aan iedere nota wordt een analyse gemaakt van de culturele sector, zowel van alle sectoren als vanuit het voorzieningenniveau in regionaal en landelijk perspectief. Met IPO en VNG wordt overlegd over de invulling van die analyse. Op grond daarvan worden er afspraken gemaakt over de beleidsmatige consequenties voor de cultuurnota: met name over de gezamenlijke programma's en de inhoudelijke prioriteiten in de cultuurnota, die later worden doorvertaald in de opdracht aan de fondsen en het subsidieplan.

Over het subsidieplan en de concrete invulling van de cultuurconvenanten wordt overlegd met steden en provincies. Dit overleg is gericht op de positie van instellingen die op een vierjarige subsidie ontvangen van het rijk, maar tegelijk van belang zijn voor het regionale en stedelijke voorzieningenniveau.

Voor de totstandkoming van landelijke programma's wordt overleg met IPO en VNG. Dit overleg gaat over de gemeenschappelijke beleidsdoelstellingen en uitvoeringsstructuur. Het gaat dan om het Geldstroom Lagere Overheden Beeldende Kunst en Vormgeving (momenteel ontvangen wij vanuit deze geldstroom jaarlijks € 473.000 van het ministerie) en het Actieplan Cultuurbereik (hieruit ontvangen wij jaarlijks € 141.000). Met IPO en VNG is afgesproken dat de mogelijkheden op dit vlak verder worden verkend, vooral op gebied cultuurbereik en programmeringssubsidies, podiumkunsten en festivals.

4. De actuele situatie.

Tijdens een commissieoverleg in de Tweede Kamer begin oktober j.l. bleek dat de hoofdlijnen van de uitwerkingsbrief van juni 2006 over 'Verschil maken' van oud-secretaris Van der Laan worden onderschreven door de Tweede Kamer. Vrijwel alle fracties in de Tweede Kamer vonden het een goede zaak als het aantal subsidies waarover rechtstreekse ministeriële verantwoordelijkheid wordt gedragen, sterk wordt verminderd en dat het overgrote deel van instellingssubsidies met ingang van 2009 door de Rijksfondsen wordt verdeeld.

Omdat de Raad voor Cultuur ondermeer nog moet adviseren over de precieze invulling van het begrip 'basisinfrastructuur' zijn er nog er veel open eendes in de uitwerking. Hierover is in zeer algemene termen in de kamer gesproken; bijvoorbeeld aan de manier waarop de fondsen zullen worden ingericht en het tijdpad.

De Kamer toonde zich in het debat wel enigszins ongerust over het tijdpad voor invoering van de veranderingen. De uitgangspuntennotitie van de bewindspersoon in het nog te vormen nieuwe kabinet behoort begin mei 2007 beschikbaar te zijn, terwijl de Raad voor Cultuur op zijn vroegst in maart met haar advies over de basisinfrastructuur van het Rijk en een agenda voor het cultuurbeleid komt. Pas hierna kan een definitiever besluit genomen worden over de uitgangspunten van het beleid en de inrichting van de basisinfrastructuur. Volgens minister Van der Hoeven zou dit voor de zomer van 2007 afgehandeld moeten en kunnen zijn. Ook dreigen de instellingen in de knel te raken wanneer pas rond de zomer bekend wordt wat de beleidsuitgangspunten zijn en hoe de nieuwe cultuurnota ingericht

wordt. Van der Hoeven toonde hiervoor begrip en zegde toe de indieningstermijn voor de plannen van instellingen in de cultuurnota uit te stellen 15 december 2007 naar 1 februari 2008.

Hoewel door de verkiezingen en het feit dat door de verkiezingen en kabinetformatie extra onzekerheden zijn ontstaan, wordt er op dit moment in de politiek en het veld vooralsnog van uitgaan dat in mei 2007 alle voorbereidingen dusdanig zijn gevorderd dat de voorgestelde wijzigingen met ingang van de nieuwe kunstenplanperiode (per 1-1-2009) zullen ingaan.

4. Aandachtspunten voor de nieuwe gemeentelijke cultuurnota 2009-2012.

De veranderingen langs de lijnen van ‘Verschil maken’ leveren een aantal aandachtspunten voor het Gemeentelijk cultuurbeleid op. Wij benoemen er een aantal hieronder in het kort.

- Planning van het traject voor de nieuwe Gemeentelijke cultuurnota.

De veranderingen leiden bij uitvoering tot een andere timing in de totstandkoming van de landelijke cultuurnota, het is van belang hierbij de planning de nieuwe gemeentelijk cultuurnota rekening te houden. In de planning die wij u hebben voorgelegd is dit, voor zover op dit moment mogelijk, gebeurd. Het moment waarop de discussienotitie voor de nieuwe gemeentelijk nota wordt voorbereid en vastgesteld loopt weliswaar iets vooruit op het moment waarop het rijk zijn uitgangspuntennota vaststelt (november 2007) maar in het gemeentelijk traject kan naar alle waarschijnlijkheid rekening gehouden met het belangrijke advies van de Raad voor Cultuur over de toekomstige landelijke basisinfrastructuur en de sectoranalyses. Ook is in de planning van de gemeentelijke proces rekening gehouden met het moment waarop de Raad voor Cultuur c.q. de Fondsen met adviezen komen met betrekking tot instellingen die (ook) in het gemeentelijk beleid als specifieke voorziening meerjarig ondersteund worden.

Tenslotte kan met de inhoud van de concept cultuurnota van het Rijk rekening gehouden bij de definitieve vaststelling van de gemeentelijke nota.

-Groningse instellingen en de basisinfrastructuur van het Rijk.

Niet alleen voor de instellingen zelf maar ook vanuit het gemeentelijk perspectief is het van belang dat het aantal stad Groninger instellingen in de basisinfrastructuur van het rijk opgenomen worden. Als de landelijke basisinfrastructuur bijv. alleen zou gaan bestaan uit het Noord Nederlands Orkest, Galili Dance NND, en het Noord Nederlands Toneel wat niet geheel ondenkbaar is, neemt de betekenis van het overleg van de stad en de Noordelijke convenantpartners met het Rijk flink in betekenis af. Wij zullen, in eerste instantie met de noordelijke convenantpartners, in de komende maanden het gesprek met het Rijk over de omvang van het Noordelijke aandeel in de nieuwe landelijke basisinfrastructuur voeren. In het licht daarvan wordt de notitie van de Noordelijke convenantpartners “Het Noorden als laboratorium” uit 2003 op dit moment geactualiseerd.

Overigens lijkt de positie van de stad en gemeente Groningen rond dit onderwerp verschillend van de andere overheden in het Noorden. Verreweg alle instellingen die bij de bepaling van de basinfrastructuur onderwerp van gesprek zijn, zijn in de stad gevestigd. Ook thema's als talentontwikkeling die in nauwe relatie staan met het kunstvakonderwijs, concentreren zich in de stad Groningen. Vooral met de provincie Groningen zal dan ook naar verwachting worden afgestemd en waar noodzakelijk zullen stad en provincie ook gezamenlijk naar het Rijk initiatieven nemen.

- Toekomstige relatie met de Fondsen.

Een belangrijk vraag is hoe zich de relaties tussen de lagere overheden en de fondsen met hun in toekomst waarschijnlijk grotere taken (vooral het gaan verschaffen van vierjarige subsidie) zich zullen ontwikkelen.

Er bestaat het gevaar dat de Rijksfondsen relatief zelfstandig zullen opereren. Onder meer met betrekking tot een aantal instellingen die voor hun landelijke financiering van het Rijk naar de fondsen zullen overgaan en ten aanzien van de ondersteuning van programmering van podia, is behoud van bestuurlijke betrokkenheid van de stad bij de rol van de rijksfondsen van belang. Vanuit de Kunstraad in Groningen is recentelijk een begin gemaakt met inhoudelijke samenwerking met de huidige Rijksfondsen in de podiumkunsten rond versterking van de infrastructuur. Vanuit deze fondsen wordt de komende twee jaar geïnvesteerd in de activiteiten/ adviezen van de Kunstraad.

Het is de komende periode van belang in samenspraak met provincie en Kunstraad de rollen in de toekomstige relatie met de rijksfondsen helder te verdelen en doelstellingen te benoemen. In de uitgangspuntennotitie voor de nieuwe gemeentelijk cultuurnota zal hieraan aandacht worden gegeven.